

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

A budapesti tanítótestület elnökségének nyilatkozata.

Irta: Bertalan Vince.

A «Világ» napilap f. évi április hó 19-én kelt számában a Budapesti Tanítótestület elnöksége az alábbi nyilatkozatot bocsátotta közre

«Tiltakozunk az ellen, mintha a Budapesti Tanítótestület a vallást akarná eltörölni. A testület csupán a hittanítást akarja kizárólag a felekezetek körébe utaltatni és ehelyett intenzívebb általános erkölcstan tanítását tartaná szükségesnek. Továbbá szabadkőműves erkölcstant sem akar az iskolákba bevinni, mert ilyet nem is ismer. Gergely István elnök, Erős Jenő főtítkárs».

Budapest tanítóságának (nagyérdemű, többsége bármennyire fájjalja is az egyesületi életben ért vereségét, bármint tiltakozott is az ellen, hogy az «Új korszak» hívei által elhódított tisztikar nem valódi kifejezője a többségnek, be kell látnia, hogy mulasztást követett el akkor, mikor egységes erővel nem iparkodott az ellent már az urnánál legyőzni. Aminek természetes következménye volt a f. évi április hó 2-án megtartott közgyűlés és annak határozata.

Igaz, hogy ők a fizetésrendezés kiküzdésének ígéretével és ezzel a vállalkozással léptek a vezetés élére, de cserben hagyták a tanítóságot, mert komolyabb dolog nekik a hitoktatás ellen harcolni. Mit nekik a tanítói nyomor, akiket a főváros uri módon fizet. Zaj, láрма kell ahhoz, hogy az Újkorszakot megrendeljék. Erre való a «kulturhar».

Tekintve pedig azon körülményt, hogy az állami közoktatásügyi kormányzat az elnökség által követett eljárásában olyan vakmerő ellentállással áll szemben, amit az államhatalmi tekintélynek megóvása érdekében egyáltalában nem törhet meg, valószínű, lesz gondja arra, hogy az elnökséget tisztikarával együtt feloszlatja és újnak megválasztására utasítja az ország kir. székvárosának tanítótestületét.

Erre az újkorszakosok azt fogják mondani, hogy az államkormányzatnak ilyenmő határozata ellentétbe jő a törvénnyel biztosított közszabadság szabalon nyilvánulható gyakorlásával.

No nem, hanem igen is az elnökség eljárása egyenes megtagadása az államkormányzat parancsának és utasításának és pedig minden félreértést kizárólag

annál is inkább, mert a budapesti tanítótestület elsősorban hierarchikus szervezeti státust képez, másfelől alapszabályai határozottan és megnevezetten körülírják azt, mi képezhet egyesületi életük feladatát, amelyből minden bizonyára ki vannak zárva mindazon nagy elvi jelentőségű érdemi kérdések, amiknek elbírálása nem az alkalmazottak, hanem az alkalmazók jog és hatáskörébe tartozik.

Egyébként az áll minden e hazában fennálló tanítótestületre nézve is. Sőt azt gondolnám még Franciaországban is, pedig ott csak eléggé dühöng a közszabadság nagy elmélete és mégis a maga valóságában aligha engednék meg, hogy a tanítók szindikátusainak kebelében a hitvallásos iskolák visszaállításáról tanácskozzanak, sőt visszaállítását követeljék is. Bezzeg szétrobbantanák őket a progresszív és agresszív radikalisták által vallott szabadgondolkodás nevében!

Ami a tiltakozás tartalmát és lényegét illeti, előre megállapítható az, hogy az nem egyéb mint első részében körmönfont áltatás, második részében pedig nagymérvű tájékozatlanság, amit csak növel a mondattani szerkezet, amelyben a második mondat a tiltakozás körébe van vonva, jöllehet, hogy az elsőtől csak megkülönböztetett kijelentés akar lenni.

Áltatás az első rész. Mert igaz ugyan, hogy a budapesti tanítótestület nagy többsége a hittannak az iskolában való tanítását nem akarja kiküszöbölni, de nem igaz az, hogy mint a tiltakozás hallgatagon akarja kifejezni, mintha arról volt volna szó, hogy a vallást akarja-e, vagy sem eltörölni... talán a föld színéről?! Mert tudja meg a hivatása és feladata dacára a lélektani törvényeken magát túltevő elnökség, hogy a vallást eltörölni nem lehet, mert valamilyen vallással, vallomással csak kell bírnia az emberiségnek, ha mindjárt azt vallja is, hogy nincs sten.

De tegyük fel, ahogy ők is értelmezik, t. i. a vallást és pedig helyesen, mint a természetfölötti hatalom elismerésén alapuló erkölcsi, hiterkölcsi tényezőt nem akarják eltörölni, hanem törekvésük, akaruk csak oda irányul, hogy a hittanítás kizárólag a felekezetek körébe utaltassék. Helyes! Hisz alapján nemcsak nálunk katolikusoknál, hanem a hierarchiával bíró más keresztény egyházaknál, sőt a zsidóknál is úgy van, hogy a hittanítás a felekezetek körébe van utalva, aminek minden kétséget kizáró tanúsága azon tény, hogy annak tisztével felkentjeik vannak megbízva és amennyiben maguk nem vég-

zik, nem végezhetik, avégből megbizottakat alkalmazhatnak.

Hanem azt kérdeim én, akkor miként értelmezik azt, hogy az enökség vezértényezői, kebelbeli és hivatalos szöcsövük homlokzatán mint főcél, törekvés, akarat az nyer kifejezést, amely szerint: követeljük a «minden felekezeti tendencianak az iskolából való kizárását».

A felelet nemde a tiltakozásban van, amennyiben a hittanítást nem ismerve el, mondjuk, hatekony erkölcsi kodeksz alapzatúnak, tartalmúnak ahelyett: «intenzivebb általános erkölcs tanítását tartana szükségesnek». Amiből azután már teljesen nyilvánvaló, hogy a budapesti tanítótestület jelenlegi elnöksége vezérkarával egyetemben, sőt egyenes felhivasára sem többet, sem kevesebbet nem akar, mint a természetfölöttiség létezésének elismerésen alapuló hit és vallomás, szóval hitvallás és az ebből fakadó erkölcs, tehát egységes kifejezéssel a hitvallás-erkölcsös nevelést és képzést teljesen számúzni az iskolából. Szerintük a felekezeteknek az ember nevelésére és képzésére vonatkozó összes tendenciájuk a hittannak és az abban foglalt erkölcsi szabályoknak tudása és azoknak életükben való oly alkalmazása, hogy úgy az általános emberiség, valamint a szorosabb értelemben vett háza, család és önmaga javarajoraváló, hithű, munkás és a megpróbáltatást elviselni tudó becsületes emberek legyenek.

Nagyképűséggel az elnökség az intenzivebb általános erkölcs tanítását tartja szükségesnek, ebből az is kiviláglik, hogy szerinte a hit nemcsak nem általánosít, hanem ezen felül szabályainak erkölcsi értéke is kevés, sőt vezérelmemek az «Uj Korszak» irogárdájának elméleti bizonyítékai szerint értéke egyenlő a semmivel. Amiből azután az is meg tudható, hogy a budapesti tanítótestület az általános erkölcs tanítását illetőleg az elnökség részéről sok mulasztással vadolható, amennyiben a legáltalánosabb erkölcs tanítási törvényeket nemcsak a Mózes által összefoglalt tízparancsolat 4—10-ik részében (Mózes II. könyve Exodus 20. r. 12—17. v.) hanem az alkotmánytanban foglaltakat sem iparkodott nevelési és képzési feladatában intenzivebben érvényesíteni.

A tájékozatlanságnak, vagy mondjuk együgyűségnek netovábbját árulja el vagy másokat ugyancsak végtelenül ügyefogyottnak, bambának, butának tart azon kijelentésével, hogy «szabadkőműves erkölcs tanítást sem akar az iskolába bevinni, mert ilyet nem is ismer».

Ugyan nyilatkozzék az elnökség egyenesen és őszintén arra nézve, vajjon a szabadkőművesség erkölcsi fogalom-e vagy sem és a páholyok erkölcsi testületek-e vagy sem?!

Ha nem, akkor mi tulajdonképpen a szabadkőművesség és minő testületek a páholyok?

Mert mi úgy tudjuk, hogy a szabadkőművesség, míg egyrésztől bármilyen, de elvégre is erkölcsi fogalom és az e körül csoportosuló társulatok oly erkölcsi testületek, amelyek szabatosan megnevezeti, körülírt és határolt erkölcsi szabványokat írnak elő, amelyeket betartani, azok szerint cselekedni úgy tudom eskükhöz kötött kötelezettség, amely eskü feltétlenül erkölcsi tartalomra, szabványokra vall. És ezt az az elnökség ne tudná, amely kifejezetten kreaturája a szabadkőművességnek?

És ha ennek dacára sem ismer szabadkőműves erkölcs tanítást, vajjon miért van erkölcsi bátorsága ezen korlátoztságában Budapest tanítótestületének élen

állni? Hisz ezzel a szabadkőművességre, mint erkölcsi testületre is szégyent hoz. Mert lehetetlen feltételezni, hogy lényegében a maga módja szerint, vagy utanzatkent egyhazi és klerikális szervezettel bíró szabadkőművesség bármely tagja is ne nagyot kacagna az elnökség azon kijelentése fölött: hogy szabadkőműves erkölcs tanítást nem ismer! Hát az általa hirdetett és vallott szeretet és jótékonyág gyakorlása nem erkölcs tanítást jelent?!

És vajjon az alapszabályok mit foglalnak magukban, mi azoknak a lényegük, hogyan vannak csoportosítva, vagy munkakör szerint elosztva és minő szavatolást igénylő utasításokkal?

Tessék rá teletelni!

Mindezekkel eléggé bebizonyítottak vehető az, hogy a Budapesti tanítótestület jelenlegi elnökségének tiltakozása egyszerűen másokat korlátozott gondolkodásúaknak tartó felrevezetés, szavakba bujtott alátatások csoportosítása, amiből eléggé világosan kihamozható, hogy törekvésük a természetfölöttiséget elismerő hitet, a hitvallásos erkölcsöt, erkölcsi életet nemcsak a közéletből, hanem annak küszöbétől, az iskolából is kiirtani, hogy végső eredményként, mint azt egy francia közoktatásügyi államférfiú mondotta volt: meg bölcséleti szempontból se lehessen a fölött vitatkozni, hogy szükséges-e vagy sem!

Tiltakozásuk bizonyos tekintetből enyhítés akar ugyan lenni, de a hitvallás-erkölcsös alapon álló világnézetű közvélemény sehogy sem fogadhatja el azt másnak, mint egy kis megnökkent, megrokknyódest, meggubbadást szinlelo magatartásnak, mert valójában nem egyéb az, mint körmönfont alátatás úgy szerkesztve, hogy módjával nagyon is könnyen leleplezhető.

A tanító jelleméhez, már állásánál fogva is a nyíltság, a férfias őszinteség illik.

A szülők tiltakozása.

A mult számunkban jeleztük, hogy a Kongregáció Othon nagytermében több ezer kereszteni szülő részvételével lefolyt tiltakozó gyűlésről és gyűlésen elhangzott beszédekről és előadásokról mai számunkban folytatjuk a részletes tudósítást. A gyűlés Ekamp Nándor indítványára Ember Károly sz. főv. bizottsági tagot egyhangulag elnökke kérte fel. Ember Károly elfoglalván az elnöki széket, bejelentette és felolvastatta Apponyi Albert grófnak és Batthyányi Tivadar grófnak a tiltakozó gyűlés határozatához való csatlakozásukról szóló leveleit, úgyszintén Kanter Károly prelátnak, székesfőv. bizottsági tagnak és több testületnek táviratilag kifejezett csatlakozását.

Ember Károly elnök, feljegyzéseink alapján, a gyűlést a következő hatásos beszéddel nyitotta meg, amelyet többször szakított félbe a közönség tetszészaja.

Kötelességet, — ugymond — kedves kötelességet teljesít akkor, midőn a tiltakozó gyűlés vezetését vállalja. Köszöni a szülők ezreinek bizalmát s viszont szívből üdvözli őket úgyis mint szintén szülő, aki érzi és tudja, hogy mily kincse a szülő gyermekének a hit, de üdvözli a megjelenteket úgyis, mint pedagógus, mert átérteni tudja fontosságát annak a ténynek, mikor a szülők bizalmatlansága, nyugtalansága az iskola nevelő munkájával szemben, a bizalomnak, a megnyugvásnak helyreállításáért a köznyilvánosság ítélőszéke elé appellál.

Mert talos tanításra hívó fölött, ar sorából rendezet 3000-et Budapest a hitok köteles határoza sos neve nevében minden tásnak francia indulva, királyság oktatása gyöngité az imád hazafias

Az utá be a val az okta de az be. A ha volt. Az minden megek kezdetben templon hajlékok hit ereje vad, a az Egyh kedtek

És en atérezte totta jó alis avas ten beál sorába. okszerü aránt ap nevelés meri? A igazságo éljek, az nyei ált igyekezn terveink látó gaz Nem, élet öre vekben.

Az egé haladása mely ner molitást milyen az alamí vall, az i felemelő hatásoka szeretete oltalmazó tező ol Nekün

Mert mi történt? Budapest székesfőváros hivatalos tanítótestületét 73 tanító rendkívüli közgyűlésre hívta össze, hogy határozzon egy oly indítvány fölött, amely a hitoktatást a népiskola köteles tárgyai sorából töröltetni kívánja. A ügyes taktikával rendezett gyűlésen 250—300 radikális tanító — a közel 3000-et számláló testület nevében kimondotta, hogy Budapest székesfőváros hivatalos tanító-egyesülete a hitoktatásnak kiküszöbölését kívánja az iskola köteles tárgyai sorából. Megrendültek lelkükben e határozatnak csak hallatára is a gyermekeik vallásos nevelését szívükön viselő szülők százezerei. Ezek nevében gyűltünk mi itt ma össze, hogy tiltakozunk minden oly törekvés ellen, mely az iskolai hitoktatásnak mai törvényes rendszerével szemben, a véres francia forradalom eredményeinek példáján elindulva, a nemzet ellen, az ezeréves apostoli magyar királyság ellen tör azzal, hogy a hitoktatás kötelező oktatásának eltörlésével a valláserköliesi érzés gyöngyítését célozza és ezzel a törvénytelenségben, az imádkozással és dolgozással élet-elvben érvényesülő hazafias munkás élet megrontásán dolgozik.

Azután élesen megrajzolt perspektívában mutatta be a vallásellenes törekvéseket. A hitoktatás helyét az oktatás kötelező tárgyai között nem kegynek, de az iskola fogalmának egyik lényegéül állítja be. A haladásnak, a civilizációnak úttörője az Egyház volt. Az Údvizítő e szavai: «elmenvén tanítsatok minden népeket és nemzeteket,» testet adott a tömegek tanításának, az iskolával. Ezek az iskolák kezdetben csak hitoktatást adtak a tömegeknek templomokban, t reken, majd erre a célra épült hajlékokban, iskolaszobákban. Később, midőn a hit ereje átgyurta a szilaj emberi természetet: a vad, a nomád népek a kultúra alanyaivá lettek és az Egyház nevelő-oktatása által főkről-fokra emelkedtek a tökéletesebb emberi élet felé.

És ennek az életnek igényeit az egyház mindig átértette. A népek, nemzetek szívének ütőerén tartotta jószágos, gyamolító kezét. A nemzeti élet ideális avagy reális tárgyait a fejlődő igényekhez mértén beállította a hitoktatás mellett a tanítás tárgyai sorába. A művészetek, a tudomány úgy miként az okszerű földművelés, az ipar, a kereskedelem egyaránt ápolatnak az egyház vezetése alatt álló köznevelés rendszerében. Ki az, aki mindezt tagadni meri? A neveléstörténelem lapjai őrzik ezen tény-igazságokat. És mégis mit látunk? Hogy hasonlattal éljek, az ősi tárgyat, a hitoktatást a fejlődő kor igényei által mellé állított tantárgyak miatt kiirtani igyekeznek meg gondolatlan merész kezek tanításterveinkből, úgy miként a hálátlan vendég vendéglátó gazdáját kiszorítaná saját otthonából.

Nem, ezt mi nem engedjük. A hitoktatás az igaz élet öre a szenvedélyekre hajlandó emberi szív-ekben.

Az egészséges nemzeti élet és ennek tökéletesedése, haladása, fejlődése követeli, hogy azt a szeretetet, mely nem kérdezi a síró gyermektől, midőn az gyámolítást kér, hogy milyen nyelvet beszél vagy hogy milyen módon szokott imádkozni, nem kérdezi az alamizsnára szoruló koldustól, hogy minő hitet vall, az iskolában a katedráról egyformán lekötelező, felemelő érzéssel osztja az ismereteket a nevelői hatásokat a nemzet minden gyermekének, ezt a szeretetet, a mindeneket életető krisztusi szeretetet oltalmazzuk nemzetünk számára a hitoktatás kötelező oktatásával. (Általános taps és éljenzés!)

Nekünk — úgymond — fel kell ébrednünk a nagy

veszedelem láttára, amely el akarja venni iskoláinkat. Tette, cselekedetre indítsa a keresztény társadalmat az a szabadkőműves aknamunka, amely a hitoktatást ki akarja üldözni az iskolából, hogy ezzel megölje az iskola nevelő erejét. A fővárosban nagy akció folyik ellenünk — lépünk mi is akcióba, amíg nem késő. Az erkölesi eldurvulás úgyis ijesztő tanulságokkal szolgál és most az iskolák megbénításával még jobban aláássák a társadalom életét.

Közbeszólás: Le a Jakabokkal!

Jegyezzük meg azt, az ilyfajta közbeszólások elfojtására hangoztatom, hogy minket nem a gyűlölet bárki és bármi iránt, hanem a legtisztább szülői szeretet hozott össze. Mi szülők tiltakozni akarunk az ellen, hogy a szabadkőműves célok érdekében megmételtyezzék gyermekeinket.

Az éljenzéssel fogadott elnöki megnyitó után Ekamp Nándor felolvasta az üdvözlő leveleket és sürgönyöket, majd a Katholikus Tanáregyesület nevében dr. Bartha József tanár jelentette be a tiltakozáshoz való csatlakozást, azonkívül táviratilag tudatta hozzájárulását Kánter Károly prelátnak, udvari plebános, a Katholikus Leányok Országos Szövetsége, a Katholikus Tisztviselők ifjúsági csoportja és a Katholikus Sajtóegyesület fővárosi hölgybizottsága.

A gyűlés jelentőségét és a napirenden szereplő kérdés fontosságát Cserny József főt. tanító ismertette másfél óráig tartó tartalmas előadásban.

Cserny József beszéde.

A közelmúlt napok eseményei mindenkit meggyőzhettek arról, hogy az iskolakérdés a mai kor egyik legfontosabb, legégetőbb kérdése. Nyíltan követelik immár: ki a vallással, ki a ker. erkölesi elvekkal az iskolából. Amint a meghívóból s az elnöki megnyitóból méltóztattak értesülni, a Budapesti Tanítótestület április 2-án tartott közgyűlése azt kívánta, határozatilag arra az álláspontra helyezkedett, hogy a «hittan az iskolából az egyházak hatáskörébe utalandó, a népiskolában világi tanítók által általános emberi erkölcsstan tanítandó».

A Budapesti Tanítótestület határozatával kimosan provokálta fővárosunk keresztény társadalmát, sőt — merem állítani — a főváros társadalmának egészét felekezeti különbség nélkül.

Ezzel a határozattal szemben állást kell foglalniok mindazoknak, akik szívükön viselik gyermekeiknek, a jövő generációknak sorsát, hazánkban s egyházunkban, egyben a keresztény polgárosodásnak nagy és szent érdekeit. Mi, akik a törvény alapján állunk, a fölforgatás tendenciáival szemben a törvényes álláspontot védelmezzük; mi, akik az iskolát az egyedüli életképes ker. művelődés szolgálatában akarjuk továbbra is megtartani; mi, akik az erkölesi elfajulástól féltjük magyar társadalmunkat, messzehangzó szóval tiltakozunk az iskolával szemben elkövetett merénylet ellen. Tiltakozunk a törvény nevében, tiltakozunk természetadta jogaink, állampolgári szabadságunk alapján.

De nem elég csak tiltakoznunk. Bátor lélekkel, megújult ker. öntudattal, a vallás szellemétől megemésített s az imminens veszély tüzeiben megédzett erkölesi erővel kell gátat vetnünk annak a romboló irányzatnak, amelynek bár nem első, de mindenesetre egyik legfanatikusabb megnyilatkozása a Budapesti tanítótestület április 2-iki közgyűlésén játszódott le. Nincs időnk a késlekedésre. Ámde, hogy a győzelem reményével vehessük fel

a küzdelmet, tudnunk kell azt, kik ellen védekezünk s mi ellen védekezzünk. Mert alattomosan bujkáló ellenséggel van dolgunk, amelynek csak «expoziturái» voltak a megtévelyedett tanítók.

A Budapesti Tanítótestület elnöke nyílt céltal mai gyűlésünkre egy rövid tiltakozást röpitett a «Világ-ban világgá. Megvallom, nem akartam a kérdést ma ebből a szempontból is megvilágítani; de mivel ez a nyilatkozat egyenesen provokált rá, kénytelen vagyok vele foglalkozni annál inkább, mert ez kijelöli számomra a bizonyítás útját. A nyilatkozat szöszerinti s övege a következő: «Tiltakozunk az ellen, mintha a Budapesti Tanítótestület a vallást akarná eltörölni. A testület csupán a hit-tanítást akarja kizárólag a felekezetek körébe utaltatni s ehelyett intenzivebb általános erkölcsstan tanítását tartaná szükségesnek. Továbbá szabadkőműves erkölcsstan sem akar az iskolába bevinni, mert ilyet nem is ismer».

Ezzel szemben állítom s újból állítom, hogy a vallás-erkölcs tanítása helyett szabadkőműves erkölcsstan tanítása a cél. Állítom és bizonyítom, hogy a vallás kiirtására törekszik az az irányzat, amely a Budapesti Tanítótestület április 2-i közgyűlésén olyan szenvedélyesen nyilatkozott meg.

A Budapesti Tanítótestület határozata ugyanis természetesen folyománya annak a nagymérvű izgatásnak, amit a tanítói társadalmon kívül álló tényezők a tanítói kar demokratizálására évekként előzött megindítottak. Ezt bizonyítom a következőkkel:

1. A vallástanítás kiküszöbölésére törő irányzat a szabadkőműves páholyokból indult ki. A tanítók körében ennek az irányzatnak az előharcosai szabadkőműves páholyok «expoziturái».

2. A szabadkőművesek minden pozitív vallás kiirtására töreknek.

3. A szabadkőműves eszméknek propagálására szabadkőműves pénzen szervezett organum, az «Új Korszak» és a «Magyarországi Tanítók Szabad Egyesülete» tendenciózusan izgat a vallás és vallás-erkölcs ellen.

4. Azok a tanítók, akik terrorral dolgozva provokálták a Budapesti Tanítótestület határozatát, illetőleg azoknak vezetői a szabadgondolkozó tanítóknak, az «Új Korszak»-nak gárdájából kerültek ki.

A vallásoktatás ellen törő irányzat tüzfészeke a szabadkőműves páholyok.

A szabadkőműves eszmék propagálására alakul meg a szabadgondolkozó tanítók egyesülete s indult meg az egyesület hivatalos lapja, az «Új Korszak». Ezt bizonyítom a következő adatokkal:

Somogyi Béla szabadkőműves testvér, a Könyves Kálmán-páholy tagja, 1910. október 10-én a szövetség páholyok együttes munkájában így nyilatkozott:

«Minden progresszív irányzat kötelességének tartotta, mikor győzelemre jutott, az iskolák által új generációt nevelni magának. Nálunk a progresszív pártoknak még semmi befolyásuk sincs a hitoktatásra.

Mi tehát, kik akarjuk, hogy széles, nagy néprétegekre támaszkodjunk a demokratikus haladás, kell hogy keressük az eszközöket, melyekkel már ma hathatunk a népnevelésre. Hatni pedig csak az iskolán és a tanítón keresztül lehet. Nekünk ezt a hatást már ma meg kell kezdenünk...

Ezt a célt két eszközzel lehet megközelíteni. Az egyik az, hogy a tanítók között már meglévő radi-

kális, progresszív, szabadgondolkozó elemeket egyesítsük, koncentráljuk, a másik az, hogy a haladás eszméit kivigyük már most a néptanítók nagy tömegei közé. Áthatva ettől az eszmétől, már ezelőtt öt esztendővel (1905) megindítottunk egy radikális tanügyi lapot és mindjárt ezután megalakítottunk egy tanítóegyesületet (Magyarországi Tanítók Szabad Egyesülete).

Testvérek! A mi helyzetünk azonban rendkívül nehéz. Ha mi csak a már meglévő progresszív tanítóakra akarunk támaszkodni, akkor igen kicsiny csoport leszünk mi együtt.

Ezeket talán nem is szükséges most már megnyerni, mert akik meg vannak már nyerve, úgyszólván az eszméinket hirdetik, terjesztik; terjeszthetik is, mert hiszen a tanárok és tanítók még ma is abban a szellemben taníthatnak az iskolában, amilyenben akarnak. Ezért akarunk tanítókat megnyerni, mert akkor a mai rendszer mellett és annak ellenére is ami szellemünkben fognak tanítani. De ami erőnk ehhez kevés, akik vagyunk; a megnyerés a propaganda egyetlen eszköze itt a sajtó. A tanítók nem élnek tömegesen együtt, azokat egyenként fel kell keresni. Ha mi hétről-hétre fel tudjuk őket keresni, ha a lapunk eljár hozzájuk és lassan, mint ahogy a csepp a kővön utat nyit, utat váj a kemény koponyákon keresztül a világosságunk, akkor mi itt hivatkozunk fogunk találni.

Hogy most újra megkezdhetjük munkánkat, ezt — szabadkőműves testvérek — egyesek és páholyok áldozatkészségének köszönhetjük. Megindítottuk lapunkat, a mai napon jelent meg, a mai napon küldtük szét az országba 22.000 példányban s minden tanító megkapta. Mi nem számíthatunk arra, hogy a tanítók már most tömegesen csatlakoznak hozzánk, hogy azokon kívül, kik hozzánk csatlakoznak, minden egyes számból 2000—2500 példányt ingyen küldjünk el, úgy hogy turnusokban 3—4-szer végigmegy az összes tanítokon. Addig folytatjuk ezt, míg elég erők leszünk, hogy magunk megéljünk (addig kell a szabadkőműves pénz). A tanítóhoz a hozzáférés útja természetesen a gazdasági út (milyen lealázó fölfogás a tanítóról. Ezt, úgy látszik, csak a szabadgondolkozók nem érzik); ezek révén egyúttal mintegy becsempésszük a mi tudományos, szociológiai és pedagógiai feladatunkat. (Kelet, 1910. október 13., 342—344. oldal.)

Hogy mik ezek a pedagógiai feladatok arra megfelel a Kelet. «A népműveltség első és legfontosabb eszköze: az állami, felekezeten kívüli népoktatás. Legközelebb elérendő: a tanítóképzők államosítása, egységes modern tanterv és a vallásoktatás kiküszöbölése az iskolából és a tanítókat megnyerni e célra és azokat kellő díjazással szabadkőműves expozitúrákká tenni.»

Ezen eszmék expoziturái a szabadgondolkozó tanítók A Kelet 1910. október 13-i számában (144. oldal) «Együttes munka» c. alatt Somogyi Béla a szabadgondolkozó tanítók egyesületéről így nyilatkozik: «Mi, akik az egyesületet megalakítottuk, vezetjük és a lapot csináljuk, szabadkőművesek vagyunk. Ez tehát szabadkőműves tanárok és tanítók alapítása s ez nem is lehet más a jövőben sem, mint szabadkőműves intézmény.»

A Kelet 1910. november 1-i száma, 368. oldal: «Október 31-én a Demokrácia-páholy a Szabad Egyesület elnökének meghallgatása után, mellőzve a fölösleges szóbeszédet, belépett alapító tagnak (a szabadgondolkozó tanítók egyesületébe), belé-

pette je
jegyzet
állandó
Feleki
fog arr
belépett
sületéb
sérni a
ként
A Már
hozott
sület ve
a testvé
merték

A «C
ezt me
a szab
bad Eg
c. lap
lyunk
egyesü
sület f
hozzáj
terjeszt
Kelet,

A D
juk: «
nek sz
izben f
rozta,
(Kelet,

«Okt
tagja
ról. A
gesen
ványár
ságot
ébredt
lőre el
bizotts
ban az
sületér
gyűlés
1912.

De r
lágosar
szabad
nek fu
137. ol
kiknek
a taní
kőműv
s vetet
tás üs
térnek
tatás
vallás
A vall
lépés.

Kele
nál és
beri há
mint h
mint
Oszká
Kele
szabad
hagyon
gok út

pette jelenvolt 38 tagját pártoló tagnak, kik a bejegyzett összegeket ott azonnal lefizették. Továbbá állandó bizottságot alakítottak, melynek elnöke, Feleki Béla főmester; ez a bizottság gondoskodni fog arról, hogy a páholy jelen nem volt tagjai is belépjenek a Magyarországi Tanítók Szabad Egyesületébe, azonkívül állandó figyelemmel fogja kísérni a Szabad Egyesület működését s ha kell, időnként újabb támogatásban fogja részesíteni... A Március- és Petőfi-páholy már 2 héttel előbb hozott hasonló határozatot. *Igy tehát a Szabad Egyesület vezetőit büszke öröm töltheti el, mert munkájukat a testvérek elsődrendű szabadkőművesi munkának ismerték el.*

A «Comenius-páholy egy éve» c. titkári jelentés ezt mondja: «A felekezetenküli népoktatás ügyét a szabadkőművesség a Magyarországi Tanítók Szabad Egyesületének felosztása után az Új Korszak c. lap támogatásával gyekézett elősegíteni. Páholyunk résztvett az egyesület megalapításában, az egyesület pártoló tagja lett, résztvettünk az egyesület felosztása ellen tartott nyilvános gyűlésen, hozzájárultunk a gyűlés költségeihez s az *Új Korszak terjesztése céljaira 2500 koronát szavaztunk meg.*» Kelet, 1911. február 1. 52. oldal.

A Demokrácia páholy évi jelentésében olvashatjuk: «A Magyarországi Tanítók Szabad Egyesületének szervezetével és munkakörével páholyunk több ízben foglalkozott. Szept. hó 26-án a páholy elhatározta, hogy az egyesület alapító tagjai közé belép.» (Kelet, 1910. márc. 25., 137. old.)

«Okt. hó 21-én S. B. t., a Könyves Kálmán páholy tagja tartott előadást a tanítók szabad egyesületéről. A tt.-k anyagi támogatását kérte. A tt.-k tömegesen léptek az egyesület tagjai sorába. B. t. indítványára a páholy B., K., Gy. és H. tt.-ekből bizottságot alakított az anyagi támogatás ügyének ébrentartására és a további propagandára... Egyelőre elhatározta, hogy az Új Korszak szerkesztőbizottságát táblában üdvözlí és hogy a profán világban az egyesület (a szabadgondolkodó tanítók egyesületének) felfüggesztése miatt rendezendő nagygyűlésen kiküldöttei által részt fog venni.» (Kelet, 1912. márc. 25., 137. old.)

De nem folytatom tovább. Mindezekből eléggé világosan kitűnik, hogy az a sajtóorganum, amely a szabadgondolkodó tanítók felosztatot egyesületének funkcióját vette át (L. Kelet, 1912. márc. 25., 137. old.), kiknek a nevében, kiknek a szellemében, kiknek a pénzén fejt ki agitációt. Tehát áll az, hogy a tanítói társadalmon kívül álló erők, a szabadkőműves páholyok izgatják a tanítói közvéleményt s vetették abba a valláserkölesi alap ellen való lázítás üszkét. De mielőtt az Új Korszak működésére térnék át, röviden igazolom azt, hogy a vallásoktatás kiküszöbölésének kívánalma alatt a pozitív vallás ellen irányuló fanatikus gyűlölet lappang. A valláserkölesi oktatás kiküszöbölése csak az első lépés. A cél a pozitív vallás kiirtása.

Kelet 1910. apr. száma. «Történelmi multunknál és adott gazdasági helyzetünknel fogva az emberi haladás ügye úgy érvényesül Magyarországon, mint harc a hitbizományok és holt kéz uralma ellen; mint küzdelem a felekezeti oktatás ellen.» Jászi Oszkár.

Kelet, 1910. 220. old. Purjesz Lajos a «Harcos szabadkőművesség» címen így nyilatkozik: «Fonák hagyományok, sőt emlékekből táplálkozó előjogok ütköznek a szabad gondolattal... Védő várunk

az állam... az egyház ma is középkori felfogása val, sőtét elveivel és túlvilági üdvösséget hirdető hazugságaival... Ezekre a bagolyvárakra sűrű feketeség borul... Pedig a szél mégis rázza... a bagolyvárak ablakait.

Hol a mi helyünk? Ott, ahol forr, kavargó, tombol valami... Hatalmas ellenfelekkel állunk szemben... Vessünk csak egy pillantást az egyházra... A reverenda fölé kardot kötnek és belemarkolnak a sötétség minden argumentumába, hogy megmozgassák a tömeget ellenünk, hogy elringassák népünket abban a tudatban, hogy a Szűzanya országa tejjel-mézszel folyó Kánaán... Pogányoknak, hitetleneknek neveznek bennünket, amiért meg merjük zavarni a szomorú Isten birodalmát... Nem látjátok-e, hogy a sötétség orgiákat ül? Akarjátok-e intenzívebben kivenni részeteket abból a munkából, mely a sötétség összezűzésára törekszik? Hatalmas mester! Érdemes főmester!... Vezessétek a szabadkőművességet a harcba! Szükségünk van emberekre, akik fanatikusán hisznek a mi igazságainkban, akik borzadva látják az egyház pusztításait az iskolában.»

Leszner Rudolf dr. a Széchenyi-páholyban tartott felolvasásában így nyilatkozott: «Mint a haladás kerékkötője, műveltségellenes minden egyház.» Majd így folytatta: «A vallás a tudományok által régóta helytelennek kimutatott világnézetet tanított.» Ismét alább így szól: «A mi korunk műveltsége túlhaladta a ránk maradt vallások gondolatvilágát.» «Lelkészek, egyházak s ezek vallásai nélkül a nép más képet nyujt, mint azelőtt.» «Minden felekezeti klerikalizmusa hatásosan csak oly módon támadható meg, ha — mint a következetesség is megkívánja — vallásuktól elszakadunk... Előbb a művelt emberek közt uralkodó nézetet az úgynevezett pozitív vallás szükségességéről és pótolhatatlanságáról kellett legyőzni, mielőtt szó lehetett az általános haladásról...» (Kelet, 1910. 276. s. köv. old.)

Méltóztatik látni, mire kell az a harc, amire Purjesz Lajos fanatizálta hallgatóit. E néhány idézet is mutatja, mire tendál a vallás ellen megindított küzdelem. Nyiltan kimondja ezt Aulárd szabadkőműves (Pensées d'hier, 1904. 86. old.): «Félre minden kétértelműséggel. Mi ki akarjuk irtani a vallást, ki akarjuk ölni a lelkekből a meggyőződés, testvériség, a nyilvános oktatás által.»

A vallásoktatás kiküszöbölésére irányuló törekvés a szabadkőműves páholyokból indult ki. A szabadkőművesség a pozitív vallásokat szeretné kiirtani. A vallásoktatás ellen megindított küzdelem tehát lényegileg a vallás ellen irányul, a vallásos érzés kiirtására töre irányzat legközelebb fekvő célja. Ezen irányzat csatlósa az «Új Korszak», a szabadkőműves pénzen élősködő szabad sajtóorganum. Ez a lap olyan hangon, olyan modorban, mely a tanítóai közéletben eddig ismeretlen volt, úgyszólván minden egyes számban fanatikusán izgat a vallásoktatás, a valláserkölesi irány ellen. A vallásos érzelmű tanítók kigúnyolásával (klerikálisok, buták, sötétek, papcselédek) törekszik a vallásos érzés kiirtására. Nyilt programja a vallásoktatás ellen való küzdelem. Szabadkőműves pénzen korpertálja a szabadkőműves eszméket. A különösen tendenciózus lappéldányokkal elárasztják az ország tanítói karát. Az évek óta szakadatlanul folyó izgatás megtermette a maga gyümölcsseit. A tanítói közéletbe dobott szabadkőműves eszmék inficiálták a tanítói társadalmat. A meggyült kör-

anyag kitörése volt a békésmegyei általános tanítótestület 1913. április 2-iki határozata, amelyet csatlakozás provokálása céljából az ország összes tanítóegyesületeinek megküldöttek.

Ezek voltak az előzményei a Budapesti Tanítótestület állásfoglalásának. 73 radikális, progresszív, szabadgondolkodó tanító irasbeli indítványára tartották meg a hirhedt vált közgyűlést. Mindenesetre szokatlan jelenség, a Budapesti Tanítótestület szokás útján kialakult eljárásával ellenkezik, hogy ilyen nagyfontosságú kérdést kellő előkészítés nélkül vittek a plénum elé. Kisebb jelentőségű ügyeket is először a kerületi gyűlések tárgyalják. Ezeket a gyűléseken alakul ki s csakis így alakulhat ki a fővárosi tanítói kar igazi közvéleménye. De úgy látszik, szükség volt arra, hogy a vallásoktatás kérdését a 2000 főt számláló tanítói kar közgyűlése elé vigyék. A főntebbi érve ugyanis azt mondják, hogy a kerületenkint való tárgyalást a tanfelügyelő nem engedte meg. Ezért nem tűzték ki vitatételül a kerületi köröknek. De hát hiszen a kérdésnek a közgyűlésen való tárgyalását maga a miniszter tiltotta meg s az elnökség mégis letargyaltatta azt. A kérdésnek a közgyűlésen való vitele pusztán taktika volt. Arra számítottak, hogy a 2000 tagnak csak egy töredeke jelenik meg. Amint csakugyan a szabadgondolkodó tanítók voltak többségben, mint azt az előadó is konstataulta beszédében. A gyűlést is olyan helyen, olyan teremben tartották, amely legföljebb 500 ember befogadására képes. Ehhez járult a miniszter tiltó rendelete. Ennek folytán a tanítótestületnek komoly, higgadt tagjai — kevés kivétellel — távolmaradtak a közgyűléstől, amit bizonyára nem tettek volna, ha tudják, hogy az elnökség s a közgyűlés nem respektálja a miniszter rendeletét. De különben is a gyűlést is oly rövid terminusra tűzték ki, hogy a már előre fölkészült frakcióval szemben a kellő szervezkedésre sem volt idő. Magán a gyűlésen az ellenvélemény megnyilatkozása nagyon szűk körre volt szorítva. Eltekintve attól, hogy a javaslat ellen szólót lármával a beszédben meggátolták, az előadó háromnegyedórás indokolása mellett az ellenvélemény indokolására csak öt percet engedélyeztek. Ez az eljárás volt az oka, hogy az ellenvélemény jelenlévő képviselői kevés kivétellel eltávoztak a gyűlésről. Jellemző, hogy a javaslat előadója az «Uj korszak» gárdájának oszlopos tagja. Magának a közgyűlésnek a provokálása is ennek a gárdának a műve, amit igazol maga az Uj Korszak is.

Nyilvánvaló mindebből, hogy hova kell keltezni a Budapesti Tanítótestület határozatát. Maga a testület csak eszköz volt a radikális, progresszív, szabadgondolkodó tanítók gárdájának közvetítésével a szabadkőművesek kezében. Nyilvánvaló, hogy a vallásoktatásnak az iskolából való kiküszöbölése csak ennek a frakciónak s nem az össztanítóságnak kívánalma. Ezek után naivnak tűnik fel a Budapesti Tanítótestület elnökének az az állítása, hogy az említett határozat nem a vallás ellen irányult. Ép oly naiv, mint ama hirhedt közgyűlés előadójának érvelése, aki szerint Franciaországban most erőteljesebb a vallásos érzés, mint akkor volt, mikor a hitant az iskolában is tanították. Tehát ők, midőn a vallást az iskolából száműzni akarják, nem támadnak a vallás ellen, sőt azt támogatják!

Ép oly naiv az az állítás, hogy szabadkőműves erkölcsant nem ismernek.

Igenis van szabadkőműves erkölcsant. Azaz, hogy

disztingváljunk. Ha én mondom azt, hogy szabadkőműves erkölcsant nincs, állításomnak van tárgyi alapja. Mert én nem ismerem el, nem ismerhetem el erkölcsantnak azt, amit a szabadkőművesek annak tartanak. De mikor egy szabadkőműves mondja azt, hogy szabadkőműves erkölcsant nem ismer, port hint az általa profánnak tartott világ szemébe. A Budapesti Tanítótestület szabadkőműves elnökének figyelmébe ajánlom, kísérje figyelemmel a szabadkőműves úgynevezett erkölcsi világnézet érvényesítése érdekében tartott páholy munkákat. «Uj erkölcsant — mondta Lessner Rudolf t. a Szechenyi-páholy ilyen munkája alkalmával — már csak azért is szükség volt, mert az, amely a vallással van összekapcsolva, egy világkormányzónak képzelt, mindenható lénynek önkényes parancsaira támaszkodik, nem saját akarátunkat vezérő, fejlett belátásunkra s mert a kifogást és ellenmondást nem tűró vallásdogmák es tekintélyek szellemünket szűk korlátok közé szorítják s a vallás érdeke még szellemi tehetségeink elhanyagolását is követeli, azzal pedig erkölcsi hajlamaink korcsosulnak el. A jutalmat és büntetést osztó, de könyörgésre, buzgó imádságra vétségünket elnéző mindenható parancsai nem hathatnak elég határozottan magatartásunkra, míglen tisztult belátásuk az általa ebresztetett önbecsülésünkkel rendezes nemesíti is erkölcsünket. Olyan erkölcsant, amely minden rendelkezésével egy másvilágra utal, amely másvilágnak azonban az egész világegyetemben semmi nyoma sem fedezhető fel, annak a veszélynek van kitéve, hogy a kétely azt a vallással együtt elvetni készíti». (Kelet, 1910, 276. old.) Majd tovább a tudást állítja be az erkölcs egyedüli alapjául; nem az erkölcsi elvek tudását, hanem a természettudományi világfelfogást. Az emberi ész a maga szuverénitásával, a természet tudományi alap, a monisztikus világfelfogás: ime a szabadkőműves erkölcsant pillérei. Ez a szellem jellemzi a francia laikus iskolák erkölcsantát. Vajjon nem tudná azt a B. T. szabadkőműves elnöke, hogy a francia iskolákban tanított erkölcsant katekóchéen szabadkőműves erkölcsant?! Vajjon ő — a szabadkőműves — nem tudná azt, hogy a francia iskolák laikus erkölcsantának alapja, a laikus erkölcsantok anyja a Nagy-Orient-páholy által összeállított szabadkőműves erkölcsant?! Naiv állítás tehát, hogy szabadkőműves erkölcsant nem ismernek. Vajjon elkerülték figyelmüket a magyar szabadkőművesek vezérelvei? Szabadkőműves nevelés alatt értjük az olyan nevelést, mely minden kérdésre tudományosan igaz, világos feleletet ad. Minden cselekedet, mellyel az együttműködést előmozdítjuk, hasznos és boldogító. A nevelés ideálja az igazság, az erő és a szépség. Játék a fogalmakkal azt állítani, hogy nem szabadkőműves erkölcsant az, amelyet a szabadkőműves erkölcsi világfelfogás realizálására s propagálására a vallás erkölcsi alap teljes mellőzésével szabadkőművesek szerkesztenek s szerkesztettek.

A laikus erkölcsantok szabadkőműves erkölcsantok. (Megfelelő kifejezés hiányában nevezem erkölcsantnak, mert ezek az úgynevezett erkölcsantok mindenre inkább tanítanak, csak erkölcsös életre nem.) Ilyen laikus, úgynevezett szabadkőműves erkölcsant tanítást szeretné az a frakció is, amely a fővárosi tanítók nevében az általános emberi erkölcsant tanítása mellett hozott határozatot. Általános emberi erkölcsant! Olyan erkölcsant, amely elvonatkozik minden pozitív vallási alaptól,

amely ember erkölcsantja. Krisztus megnevezte a komú es tár ves es

Ha lesz fő Külső felelet lényeg az isk elemn től el kátén mond a gye nem a élettől öltözt meg r nek. A evang irányi ves n zott k ebben ezek a világr nem a levő, ide-oc ki ne az biz Keres ban. M ahol törven

Ez mind erköl polgár le, avá síteni,

Ki Az eg tett n senki hagy akik a lepleb esekkk törtér szelne zás sz tól sa

Ki egyhá nyert komú Ki lembe avagy gondo kező

amely kielégíti a legellentétebb vallási világnézetű embereket. Fából vaskarika. Általános emberi erkölcsstan! A szabadkőműves ideálok megtestesítője. Általános emberi erkölcsstan! A fonséges krisztusi erkölcsstan helyett, amely átalakította, megneemesítette a világot, amely társadalmi erkölcsi rendünknek alapja. Ez az általános emberi, szabadkőműves erkölcsstan stílusosan sorakozik az állami és társadalmi rend felforgatására törő szabadkőműves eszmek körébe.

Ha már szó van a laikus erkölcsstanról, talán nem lesz fölösleges bemutatni egy ilyen erkölcsstani katét. Külsőleg hasonlít a katekizmusához. Kérdések és feleletek váltakoznak benne. De nézzük csak a benső lényegét. A szabadkőművesek fenn hirdetik, hogy az iskolában nem szabad semmi transzcendentális elemnek sem szerepet játszani. Ámde ezek az élet-től elvonatkoztatott erkölcsi elvei az erkölcsstani káténak vajjon nem transzcendentálisak-e? Azt mondják, hogy a mi katekizmusaink telítve vannak a gyermek értelmét felülmúló fogalmakkal! Vajjon nem a szabadkőműves kátéra áll-e ez, melynek az élettől elvonatkoztatott, kérdések és feleletekbe öltöztetett erkölcsi elvei csakugyan fölösleges, meg nem emészthető ballasztjai a gyermeki értelemnek. Mert míg a vallás-erkölcsi nevelés az örökké új evangéliumi példákból szűri le a cselekvőségét irányító elveket, addig a laikus káté a szabadkőműves nagy mogul csalhatatlan tekintélyére bázisított kategorikus imperatívuszokkal operál. Keresem ebben a kátében a cselekvőség motívumait. Melyek ezek a motívumok? Az ész és a természettudományi világfelfogás. Hát persze, a vallás-erkölcs motívumai nem a gyermeknek való, hanem a még fejlődésben levő, a jó és rossz között külső motívumok nélkül ide-oda ingadozó gyermekei ész, a gyermeknek még ki nem alakult természettudományi világfelfogása: az biztos alapja és motívuma az erkölcsi cselekvőségnek. Keresem az erkölcsi elvek szankcióját ebben a kátében. Nem találok sehol. De megtalálta az élet. Ott, ahol a laikus erkölcs virul, ez a szankció a büntető-törvénykönyv és az örü tek háza.

Ezek után bátran föl merem vetni a kérdést minden elfogulatlan egyén előtt: ki irányítsa az erkölcsi nevelést az iskolában? Az egyház-e, amely polgárosodásunknak, államiságunknak alapjait rakta le, avagy azok, akik ezeket az osi alapokat megsemmisíteni, rombadönteni akarják?

Ki határozza meg az erkölcsi nevelés irányát? Az egyház-e, amely tanított, erkölcsöket nemesített már akkor, mikor azzal senki sem törődött, arra senki sem gondolt, amely önfeláldozóan, magára hagyatva hordozta a világosság fáklyáját, avagy azok akik a modern babonáság — a szabadkőművesség — leplebe burkolózva, az egyháztól nyert kulturkinézetekkel visszaélve, minden történeti mult, minden történeti hagyomány nélkül avatatlan kézzel merészelnek nyúlni a gyermek lelkéhez, nem az önfeláldozás szellemétől, hanem a vallásgyűlölet fanatizmusától sarkalva?

Ki szabja meg az erkölcsi nevelés irányát? Az egyház-e, amely erre Istentől és a társadalomtól nyert megbízatást, avagy azok, akik erre a szabadkőműves zugokból kapnak megbízatást?

Ki határozza meg, milyen irányban, milyen szellemen tanítsanak az iskolában? Vajjon a tanítók, avagy a szülők? Bárczy István, akinek liberális gondolkodását — azt hiszem — még a velünk ellenkező irányban gondolkodó egyének is elismerik, a

«Figyelő» első számában megszívlelendő eszméket fejteget a szülők természetadta jogáról gyermekeik neveltetését illetőleg. Többek között azt mondja, hogy egyedül a szülő illetékes annak a meghatározására, milyen szellemen neveltessék a gyermeke. Ezért a szülő csak lelkiismeretének felelős.

A szülőknek ezt a jogat ignorálták, sértették meg azok a tanítók, akik a vallás-erkölcsös nevelés ellen agítálnak. Pedig ők is elismerik a szülőknek azt a jogát, hogy befolyjanak gyermekeik iskolai nevelésének irányításába. Ezért tartanak szülői értekezleteket, ahol sokkal csekélyebb fontosságú ügyben, sőt még módszertani kérdésekben is kívánják a szülők véleményének megnyilatkozását. Ebben a nagyfontosságú, a gyermek egész életére kiható jelentőségű kérdésben azonban meg sem kísérlték a szülők véleményét kikérni. Nem is merték a kérdést a szülők elé vinni. Azt mondják, a vallás kérdése magánügy, a vallásoktatás a családi nevelés feladata. De megfelelkeznek arról, hogy a mai szociális viszonyok között, mikor a létküzdelem a családföntartók minden energiáját lekötö, amely a nőt, az anyát is kenyérkeresetre, utalja, a családi nevelés feladatai is jórészt az iskolára hárulnak. Megfelelkeznek arról, hogy az iskolának éppen az adott létjogosultságot, hogy a szülők a szociális viszonyok fejlődésével természetadta jogukat gyermekeik neveltetését illetőleg az iskolákra ruházták. A tanítók a szülők bizalmának letéteményesei, a szülők megbízottai. Kötelességük tehát a szülőket úgy helyettesíteni, amint azok igényelik, amint azok kívánják.

Azt hiszem, sikerült a kérdést minden oldalról megvilágítani. Láttuk azt, hogy az iskola ellen megkísérlt orvtámadás a szabadkőműves páholyok aknamunkája. (Közbeszólás: a zsidóké.) Ez a közbeszólás készlet arra, hogy egy disztinkciót tegyek. Megállapítom és elismerem először azt, hogy nem minden páholy lázít a vallás és a vallásoktatás ellen. Nagyon jól tudom, hogy e tekintetben szakadás észlelhető a páholyok munkája között. Másodszor utalok az orthodox hitközség egyik — ha jól emlékszem két évvel ezelőtt kelt — nyilatkozatára. A hitközség erélyesen tiltakozott az ellen, hogy azonosítsák azokkal, akik a pozitív vallás ellen támadnak. Megállapítja, hogy azok a zsidók, akik a radikális eszmek szolgálatában állva, a vallás ellen támadnak, diszkreditálják a hithű, hazai zsidóságot. Ime tehát, tisztázódik a kérdés. Azok támadnak a vallások érdekei ellen, akiket saját egyházaik is megátagadtak, akikkel saját egyházaik minden közösséget megtagadtak. Ugyanilyen disztinkciót kell tenni a fővárosi tanítói karral szemben is. A fővárosi tanítók túlnyomó többsége távol áll a hírhedt közgyűlési határozattal. Ezt a szabadkőműves páholyok «expozitív» provokálták, akikhez csatlakoztak azok, kik azt hiszik — Apponyi szavaival élve —, hogy együtt kell üvöltönniük a farkasokkal, hogy liberálisoknak lássanak.

z Megismerve az iskolai nevelést fenyegető veszélyt, tudva azt, honnan származik ez a veszély, tisztán láthatjuk teendőinket. Nagy feladat var úgy a vallásos érzelmű tanítókra, mint a szülőkre. A tanítók teendőiről nem szólok. Csak azt jelzem, hogy a vallás-erkölcsi nevelés érdekeinek szolgálatára már három évvel ezelőtt megalakult a Keresztény Tanítók Országos Egyesülete, amely úgy társadalmi téren, mint sajtóorgánumával, a «Keresztény Tanító»-val a tanítók között fontos missziót teljesít. Önöknek — melyentisztelt Hölgyeim és Uraim! — vitális érdeke,

hogy a keresztény elvekhez hű tanítók munkáját támogassák és megkönnyítsék. De egyéb feladatok is várnak a keresztény szülőkre, a keresztény társadalomra. Nem vádképpen mondom, de meg kell állapítanom azt, hogy fővárosunk keresztény társadalmát nagy mulasztás terheli. Évtizedekkel ezelőtt átadtuk iskoláinkat a városnak abban a reményben, hogy iskoláink tovább is abban a szellemben működnek, amely szellemben működtek eddig. E tekintetben azonban — mint a B. T. hírheft határozata mutatja — bizonyos mértékben csalódtunk. Nem vonatkozik ez a főváros irányító köreire, akik minden lehető megtettek iskoláink kulturális s ide értem a vallás-erkölcsi szempontokat is — szivonalának emelése érdekében. De vonatkoztatom ezt azokra a tanítóknak egyéniségekre, akik visszaélve a hatóság és a szülők bizalmával, veszélyeztetik a vallás-erkölcsi nevelés érdekeit. Ezeket minden lehető módon ellenőrizni kell. Bocsánatot kérek, hogy itt ismét egy mulasztásra mutatok rá. Tanítói működésem alatt sok szülővel érintkeztem, de egy esetre sem emlékszem, hogy kérdést intéztek volna hozzám aziránt, milyen szellemben nevelem gyermekeiket. Pedig ez rendkívül fontos. Hivatkozom egy fővárosi pedagógusnak a «Könyves Kálmán»-pályában 1910. október 10-én elhangzott szavaira: «Huszonegy esztendő óta a falusi elemi iskolában, a városi, polgári, közép- és felsőkereskedelmi iskolában mindig azt tanítottam, amit én akartam s mindenki azt taníthatja, mert zsandárt mégsem lehet a tanító mellé állítani.» Igaz. De a gondos szülő szeme, érdeklődése észreveszi azt, hogy milyen szellemű gyermekének neveltetése. S ha ez nem felel meg vallás-erkölcsi ideáljainak, úgy a szülőnek kötelessége gyermekének másutt, helyesebb irányban való neveltetéséről gondoskodni. Ehhez joga van. Mindenki csak azt adhatja, ami neki van. Vallástalan ember vallás-erkölcsi szellemben nem nevelhet.

Még egy dolgot említek. Bebizonyítottam azt, hogy a tanítói körön kívül álló társadalmi erő akarja befolyásolni a tanítói kart. Ramutattam a szabadközművesek aknamunkájára. Ezzel az erőtenyezével a keresztény társadalomnak kell felvenni a küzdelmet. Halogatásra idő nincs. Ime, megtörtént az első támadás. Ha tétlenek leszünk, követi azt a többi, miglen oda jutunk, ahol Franciaország áll. A francia hithű katolikusoknak óriási erőfeszítést kell kifejteni, nagy anyagi áldozatokat kell hozni, hogy biztosítsák gyermekeik vallás-erkölcsi nevelését. Az állam a hitvallásos iskolákat laicizálta, a hitoktatást eltörölte, beállította a pozitív vallással össze nem egyeztethető laikus erkölcsstant. A francia katolikusok kénytelenek voltak új iskolákat állítani — ahol gyermekeiket vallás-erkölcsi szellemben nevelik. Hogy milyen nagy anyagi áldozatokat hoztak, azt illusztrálja az a tény, hogy a szülők filléréiből emelt iskolák száma immár megközelíti a laikus iskolák számát.

Ne várjuk be, míg az események nálunk is idáig fejlődnek. Még most gátat vethetünk a romboló irányzatnak s azt letörhetjük. Ez legyen híven követett munkaprogramunk.

E teendőknél kívül, amelyek a társadalmi életben várnak reánk, van azonban még egy közelebbi, mindenekelőtt elintézendő teendőnk. Ez pedig az, hogy a tanítók körében az április 2-iki közgyűlésen megnyilatkozott szabadosságnak térfoglalását megfigyeljük. E célból a gyűlés rendezőinek nevében indítványozom, forduljon a mélyen tisztelt értekezlet a fővárosi tanácsához s a nagyméltóságú minisz-

ter úrhoz, memorandumban kérve a nevelés-oktatás érdekein ejtett sérelem orvoslását.

Memorandum a miniszterhez.

Az elfogadott memorandumot közöltük. És ekkor a lelkes hangulatban — *Ember Jenő*, a Budapesti Tanítóegyesület alelnöke — jelentkezett szólásra, hogy megvédelmezze az inkriminált határozatot. Az elnök megadta a szót, a gyűlés is meghallgatta volna, de nem volt semmi komoly mondanivalója. Kijelentette, hogy rekedt, s így nem tud beszélni.

Ez a szándék még jobban meglátszott, amikor *Ember Jenő* önként előállt a szótól és utána egy *Orosz* L. nevű szocialista munkás törtetett az emelvényre, aki még provokálóbán viselkedett. A gyűlés erre elénekelt a Himnuszt és méltóságos hangulatban folytatták a tanácskozásokat. Jellemző, az a tanulság, hogy napilapjaink — kevés kivétellel — csak erről az incidensről és a gyűlést sértegető közbeszólásokkal zavaró elemek eltávolításáról adtak tudósítást, a komoly tárgyalásról csak odavetőleg szóltak.

P. Tomcsányi beszéde.

Téves és következményeiben káros azok felfogása, kik a népiskola feladatát abban keresik, hogy ott a gyermek hasznos ismereteket nyerjen, mert a népiskola *feladata* az egész józan világ ítélete szerint a gyermek *nevelése*, mellyel természetesen karöltve jár a különféle hasznos dolgokra való oktatás. Vagy nem készítik-e elő tudós nevelők a népiskolák leendő vezetőit *mindenütt* az egész művelt világon? — S ezen előkészítés ideje alatt nemcsak arra utasítják a jelölteket, hogy tanulják meg, hogyan kell majd ügyesen *oktatniok*, hanem azt is szívükre kötik, hogy a *neveléstudományban* alaposan kiképezzék magukat. A művelt világ összes országainak ezen közös ítélete biztos talajban, közvetve az ember természetében gyökerezik. A népiskolák tanítói ugyanis az iskolát fenntartók megbízottjai s a szülők helyettesei.

S miben helyettesítik a tanítók a szülőket?

A tanításban?

Abban is; de elsősorban a *nevelésben*. Vagy nem főleg az-e a szülőknél azzal a hat-, tíz-, tizenkétéves gyerekekkel szemben a kötelességük, a joguk? Ki akarja ezt józan ésszel elvitázní?

Megszületik a gyermek s oly tehetetlen. Ki törőd-jék testi és lelki fejlődésével? A természet rendje szerint a szülő; az a gyermekét szerető szülő, kire a természet által beléoltott *ezen szeretet is* arra ösztönöz, hogy gyermekének nevelését szíven viselje. Menjünk azért bárhová: a művelt népek vagy a vad törzsek közé, mindenütt azt fogjuk találni, hogy a maga módja szerint ugyan, de tehetségéhez képest a szülő *neveli* gyermekét. S ha ő kellőleg nem nevelheti, ráruházza e jogát másra, — a tanítóra s annak kötelességévé teszi, hogy jó szívének helyes elvei szerint tegye azt, amit ő — a szülő — nem tehet. A tanítónak ennél fogva a népiskolában azt a zsenge korban fejlődő gyermeket elsősorban *nevelnie*, az erkölcsös élet útjain irányítania kell.

Amde erkölcsös élet vallás nélkül nincs, nem is képzelhető.

Vagy nem a jó- és rossznak felismerése szerint igazodik-e az erkölcsös élet? S mit nevezünk erkölcsileg jónak? Erkölcsileg jónak nevezzük a szabadakarat azon cselekedetét, mely az emberhez méltó

az eszes ember természetének megfelelő cselekedet. S megfelel-e az eszes ember természetének az, ami számításon kívül hagyja, hogy az emberi természet Isten alkotása? Isten teremtette az embert, azt mondja a józan ész, nem lehet ennél fogva erkölcsileg jó az, ami Isten akaratával ellenkezik. Minthogy tehát a népiskolának főfeladata a nevelés és a nevelés nem egyéb, mint erkölcsi irányítás, a nevelőnek Isten akarata szerint kell igazodnia, más szóval: a vallás szemmel tartása mellett s annak igénybe vételével kell nevelnie.

S a budapesti tanító urak ezzel szembehelyezkednek s azért eljásztották azon szülők bizalmát is, kik nem keresztények ugyan, de józan eszük használatáról le nem mondtak.

Mit szólunk a keresztény szülőkről?

Blunskli, a német protestánsok dédelgetett tudósa, azt állítja, hogy «a mai műveltség a kereszténység gyümölcse»; Eötvös József báró «A XIX. század uralkodó eszméi» című jeles munkájában azt vallja, hogy nálunk épügy, mint más országokban a műveltség keresztény elvek szüleménye; Guizot, a híres francia államférfiu is azt hiszi, hogy minden műveltségünk a kereszténység talajából fakadt; s a spanyol Donoso Cortes úgy vélekedik, hogy Európa műveltségét veszélyezteti, aki a keresztény elveket támadja s a budapesti tanítók ismert töredékének szabadkőműves szellemű tagjai törpe eszüket összemérik a világ legtudósabb férjainak bölcsességével s ellenkezve a kétezredéves hagyományal, a műveltségnek alapjait a zsenge szívek talajába úgy akarják lerakni, hogy a népiskolában a keresztény elveket, a vallást mellőzik?

Jegyezzék meg, hogy ezen kívánságukkal szembehelyezkedtek a keresztény szülők akaratával s eljásztották a bármely néven nevezett keresztény szülők bizalmát. Mit szólunk a katolikus szülőkről?

Isten maga nevelte az első emberpárt és ha ez megmarad a maga eredeti szentségében, képes lett volna tán maga is utódait az égnék nevelni. De ezen képességüket elvesztették az áteredő bűn következtében. Segített ugyan a bajon a megváltás műve, eljött az isteni tanító s maga oktatta ismét az embereket; ámde az áteredő bűn következményei sokkal mélyebben hatnak, semhogy a szülők a lelki nevelést önmaguk sikeresen eszközölhetnék. *A rosszra való hajlam* a legmélyebb seb azok közül, melyeket az áteredő bűn hátrahagyott és ezt csak Isten irgalmának csodái képesek gyógyítani. És hogy irgalmának eme csodáit művelje a gyermek, adott neki a természetes anyán kívül természetfölöttit is, — az egyházat. A természetes szülők által tökéletesbíti Isten a gyermekben a teremtés művét, azután átadja természetfölötti anyjának, hogy ez rajta a megszentelés művét gondozza. És az egyház ezen megszentelési tevékenysége képezi a nevelést tág értelemben, mely nevelés csak azon percben találja befejezését, melyben az egyház a maga lelki gyermekét, a szegény földi vándort, boldog kimulással átadja az örökkévalóságnak.

Két anyja van ennél fogva a földi vándornak s mind a kettő Istentől van rendelve: az egyik a természet, a másik a malaszt útján. A nevelés jogá és kötelességét is mind a kettő Istentől veszi: az egyik a természetes, a másik a kereszténységben eszközölt természetfölötti szülés következtében. A nevelésnek mindkét részről szükségképen egységesnek, összhangzónak kell lennie; mert a nevelendő gyermek csak egy személy.

S ha a két anyja, amint a dolog természete kívánja, a gyermek érdekében helyes viszonyba helyezkedik, kiténik az, hogy van ennek épügy, mint annak meghatározott jog- és kötelességköre, amelybe a másiknak nincs beleszólása és hogy van ismét oly másik kör, melyben mindkét anyának közös joga közös kötelességei vannak. Így a csupán anyagi viszonyok rendezése egyedül a természetes szülőket illeti, ellenben a gyermek lelki viszonyait maga az egyház intézi, végre azokat, melyek anyagiak és lelkiek egyszerre mind, mindkét fél közösen kezeli.

Hogy azonban a két anyja működése ez utóbbi téren egységes és zavartalan legyen, elodázhatatlanul szükséges, hogy az egyik alárendelje magát a másiknak. Melyik a kettő közül nyerje ki ezen esetben a fővezetést? Nyilván az öregebb, a bölcsőbb, a tapasztaltabb, a szentebb és ez — az egyház. De neki kell átengedni a jelzettbelsőséget még azért is, mert ő anyja a gyermek lelki életének, mely örökké fog tartani, míg a természetes anyától nyert élet csak ideigtartó. Továbbá, mert a gyermek természetes anyja maga is gyermeke lévén az egyháznak, ennek engedelmeskedni önmaga is csakúgy köteles, mint az ő magzatja. Végre, mert a természetes anyja — tekintve a nevelés magasabb oldalát — önmagától csak kevésre képes s kénytelen mindannyiszor gyermekével együtt fölkeresni az egyházban tisztelt közös anyát.

Ki nem érti meg mindebből, hogy az egyháznak kétségbevonhatatlan joga van a gyermekneveléshez? De van erre kötelessége s küldetése is. *Adott nekem — így szól Jézus (Mát. 28, 18—20.) — minden hatalom az égben és a földön. Elmenvén azért tanítsatok minden nemzeteket, megkeresztelvén őket az Atyának és a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, oktattván őket megtartani mindeneket, amiket meg-hagytam nektek.* Ezen szavakban Krisztus Uruk az apostolokra ráruházta nemcsak a jogot, hanem a kötelességet is, hogy neveljenek: neveljék a világ összes keresztényeit minden időn át s minthogy, mint fentebb megokoltuk, a népiskola főfeladata a gyermekek nevelése s Jézus ura, Istene az összes mindenségnek (tehát az államnak és községnek is), jogot adott az egyháznak az állami, a községi s egyéb iskolákban a vallásoktatás által eszközözendő nevelésre. S azért joggal kárhoztatta IX. Pius pápa a következő tant (Syll. num. 47.): «Postulat optima civilis societatis ratio, ut populares scholae, quae patent omnibus cuiusque e populo classis pueris, eximantur ab omni Ecclesiae auctoritate, moderatrice vi et ingerentia». Vagyis IX. Pius pápa szerint vét a katolikus hit ellen, aki az egyháznak a vallást tanító szolgáját a népiskolából kiutasítja; az egyház szolgájának a népiskolában helyet kell adni, mert főtényező a népiskolai nevelésnél a vallás tanítása.

Fogják-e mindezek után a budapesti tanítók állítani, hogy kívánságukkal, midőn a népiskolában mellőzendőnek vélték a vallásoktatást, szembe nem helyezkedtek a katolikus szülőknek hitelveivel?

Azt állították e tanító urak, hogy a vallásoktatást az iskolán kívül a lelkész gondjaira kell bízni; mert *nincs a vallásoktatásra* a tanrend keretén belül idő, ott egyéb szükséges tanulnivaló van.

Kik beszélnek így? Azok a tanítók, kik az alatt, míg így minden egyéb tárgyat fontosabbnak tartanak a vallástannál, azt állítják, hogy ők a vallást, úgy, amint kell, kellőleg becsülik.

Kik beszélnek így? Azok a tanítók, akiknek

tudniok kell, ha józan eszük van, hogy a népiskola — mint mondtuk — főleg a nevelés gondozója; tudniok kell, hogy a vallás a nevelés főtényezője.

Kik beszélnek így? Azok a tanítók, akik a vallás-oktatást a kellő helyre utaló legfőbb elöljárójuk, a közoktatásügyi miniszter úr határozottan kifejezett tilalmának ellenére hozzák meg határozatukat.

Kérdjük már most: rájuk lehet-e jó lélekkel bízni Budapest zsengekorú gyermekeit ezen tanítókra, kiknek a gyermekeket

a) engedelmségre kellene oktatniok, mialatt elöljárójuknak felmondják az engedelmséget; rájuk lehet bízni a gyermekek nevelését, midőn

b) sivár szívüknek az a kívánsága, hogy a nevelés főtényezője, a vallás, a népiskolákban mellőztessék?

Mellőzzük, mondják ők, a vallást s neveljünk a mai kor szükséglete szerint, hozzuk be a „Polgári Erkölcsstan” tanítását.

Ugy-e? Tehát van a „Polgári Erkölcsstan” számára hely a tanító urak tanrendjének keretén belül s miért nincs hely a vallásoktatás számára?

Azután tudják meg az urak, hogy a tudós Concha Győző szerint „A laikus morál válsága” (Budapest, 1912) bevezetett tény s ne akarjanak nálunk kísérletezni azzal, amivé másutt zsákutcába kerültek. A „Polgári Erkölcsstan” behozatala az iskolákba szabadkőműves ostoba intézmény.

Beszédének befejezése után percekig ünnepelték a kiváló szónokot.

A gyűlés bezárása.

Ezután Ember Károly elnök mondott tartalmas bezáró beszédet. Az előbbi incidensek kapcsán megemlítette, hogy a gyűlés liberálisan viselkedett az ellenvéleményekkel szemben, de úgy látszik, nem is akartak az illetők komolyan érvelni, csak botrányt szerettek volna provokálni. A fővárosi tanítók érdemeiről nagy elismeréssel szól, azok magyarisították meg a fővárost nyelvében és most egy másik nagyszerű feladat vár a fővárosi tanítóságra: meg kell magyarisítani az értekezéseiben is, meg kell nemesíteni lélekben is a magyarságot. Ezt tegye a tanítóság, komoly pedagógiai munkát végezzen és ne csak politizáljon! A Budapesti Tanítótanárság határozata pedig merő politika! A fővárosi tanítóság körében, a komoly munkaerők rovására — a hangos, a lármás elemek nyomulnak előtérbe, azok igyekeznek minden eszközzel érvényesülni. Ez a szülői értekezlet nemcsak a hitoktatás mellett emeli fel szavát, hanem a keresztény tanítók érdekében is! Csak az lehet igazi tanító, a nemzeti kultúra napzsámora, akiben hit és hazaszeretet van!

A gyűlés közönsége lelkes hangulatban élénkelte a Himnuszt és azután csendben szétszólt. A tiltakozó gyűlés fél nyolc órákor végződött.

KATH. TANITÓK ÜDÜLŐHÁZA.

Lakásarak üdülőházunkban.

A kath. tanítók üdülőházának a Kath. Tanács által kiküldött szűkebb vezető-bizottsága már megállapította az üdülőház lakásarait. Vannak egy ágyas, két ágyas és három ágyas szobák, egy-egy ágy után — a szobák minősége szerint — 1 korona, 1 korona 50 fillér vagy 2 korona fizetendő egy napra. Ezenkívül

naponta és személyenként még 20 fillér fizetendő a lellei fürdőbizottság által kiszabott fürdési, zene, közparkfenntartási stb. díj címén. A szobák a legnagyobb kényelemmel vannak berendezve s üdülőházunk bármely balatonmenti otthont — a szállodák még csak meg sem említhetők mellette — minden tekintetben messze túlszárnyal. Akik ágyneműt (lepedő, paplan, párna) nem hoznak magukkal, azoknak nagyon csekély díjért az is rendelkezésükre áll. Ellátás nagyon mérsékelt árért kapható az üdülőházi penzióban. Az üdülőház már nyitva, kartársaink rendelkezésére áll, bármikor igénybe vehetik. *Jelentkezések lehetőleg sürgősen az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács központi irodájához* (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 30.) intézendők.

A Katholikus Tanítók Üdülőházának Sorsjátéka. A nagym. pénzügyminiszterium 1913. évi március hó 20-án kelt, 24.222. számú engedélyével. **10.000 koronás főnyeremény! Huzás: 1915. március hó 20-án. 100.000 drb. sorsjegy. 1 drb ára egykorona. 1342 nyeremény, összesen 25.000 korona értékben. Nyereménytáblázat:** 1 főnyeremény 10.000, 2 nyeremény 1.000, 4 nyeremény 500, 15 nyeremény 100, 20 nyeremény 50, 50 nyeremény 20, 250 nyeremény 10, 1000 nyeremény 5 korona értékben. *A sorsjegyek már megjelentek!* A pénz előzetes beküldése ellenében bárkinek tetszésszerű példányszámot küld a *Katholikus Tanítók Üdülőházi Bizottsága Budapest, VIII. Szentkirályi utca 30 szám.* Tessék beíratni lapot kérni, ingyen küldi a fenti bizottság.

Védjegye

Magyar törlógummi

kapható minden papirkereskedésben

Magyar címer a védjegye,
Magyar diák csak ezt vegye!

Magyar Ruggyantaárugyár
Részv.-Társaság Budapest.

KAPOSSY (Szemennyei)

féle egyházi zeneművek leszállított áron kaphatók a szerző özvegyénél
KISPEST, BATHORY-UTCA 14. sz.

„Egyházi énekek” (24 K) 18.— K
„Gyászmise énekek” (2-40) 1-60 „
„Im arcunkra borulunk” (2-40) 1-20 „

Mária énekeink legszebb gyöngyei, 100 szebbnél szebb ének díszes orgonakisérettel, 2 részben. Egy-egy rész 3 kor. együtt a kettő 5 kor. 48 csinos és dallamos orgonadarab 2-40 kor.

385-3

Zámbó Károly kántor, Szeged.

PA

A nmél
lezőne
oktatási
ne

A lapo
Csak

Felsz
lásra p
törvény
tanítónő

A ká
ható ki
havi 60
Csíma

A ny
hó 15-é
föld, 1
bér 100
segély a
kás, kon
toos k
küiön c
Fölszere
címére l

Az
kolájaba
zat hird
sági tee
megállap
szentger
Eszterhá

Zomb
széről a
tály taní
csakis fé
1500 kor
telmében
i-méltóis
den félr
hogy az
azon jo
szerint il
is áthely
évi szept
nak illet
tanítóegy
vények
Fejér Gy
hó 15-ig

Izbug
pályázat
Hatiridő

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:

Szent-István-Társulat
Budapest,
VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.

Pályázati hirdetések minden egyes szávanak egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közölhetnek, melyeknek díja **előre** lefizettetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk. Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Esztergomi érseki megye.

Felsődombó-i (Pozsony m.) róm. kath. k.-tanítói állásra pályázat hirdettetik *május 14-ig*. Rendes lakás, törvényes fizetés. Pályázhatnak kántori teendőkhöz értő tanítónők is. *Bokor plébános, Nahács.* 539 1—1

Egri érseki megye.

A kántorságban teljesen jártas józan életű s megbízható kiváló hangú helyettes keresek 3 óra, fizetése havi 60 kor. és teljes ellátás (mosás és ágynemű kivül.) *Csima István* főkántor Törökszentmiklós. 543 1—1

A nyirpiricsei róm. kath. kántortanítói állásra *május hó 15-éig* pályázatot hirdetnek. Javadalma 20 hold szántóföld, 1 hold rét 160 kor. értékelve. Belsőség 467 ö. Pár-bér 100 kor. Stóla 20 kor. Kézpénz 130 kor. A többi államségely az 1913. évi törvény szerint. Két szobából álló lakás, konyha és a szükséges melléképületek. A földbir-tos két gyermekének tanítása után, (magántanulók) küiön díjazás. Tannyelv magyar. Választás május 17. Fölszerelt kérvények *Révai Kelemen* róm. kath. plébános címére Nyirbátorba küldendők. 542 1—1

Győri püspöki megye.

Az eszterházi hercegi uradalom mexikopusztai iskolájában megüresedett róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdetik törvényszerinti fizetés és lakással. Gazdasági teendőkben jártság külön díjazásban részesülnek, megállapodás szerint. Kérvények *május 10-ig* meltsőséges szentgerincei *Nagy Albert* jószágkörmányzó úrhoz Eszterháza címzendők. 516 2—3

Kalocsai érseki megye.

Zombor szab. kir. város róm. kath. iskolaszéke részéről a szellence-külvárosi I. és II. egyesített fiú-osztály tanítói állomásra pályázat hirdetnek. Ezen állomásra csakis férfi tanító jelentkezhetik, kinek évi javadalmazása: 1500 kor. törzsfizetés, 720 kor. lakbér és a törvény értelmében biztosított időközi előléptetési pótlékok. Az i-méltóiskola köteles ellátásáért külön díj nem jár. Minden félreértés elkerülése tekintetéből kijelentetik az is, hogy az iskolaszék mindenkorra fenntartja magának azon jogát, melyszerint a szükséghez képest belátása szerint illetményeinek megcsökkentése nélkül más osztályba is áthelyezze. A megváasztandó tartozik állását 1914. évi szept. hó 1-én elfoglalni és ezen naptól folyósíttatnak illetményei és tartozik a zombor-vidéki róm. kath. tanítóegylet tagjai közé belépni. A kellően felszerelt kérvények a zombori róm. kath. iskolaszékhez címezve ft. *Fejér Gyula* apát-plébánoshoz legkésőbb 1914. évi *május hó 15-ig* beterjesztendők. 535 1—1

Szatmári egyházmegye.

Izbugyai (Zemplén m.) róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdettek. Törvényes fizetés, rendes lakás. Határidő *május 25.* *Blazsek Géza* esperes Vinna. (Ungm.) 534 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A bánokszentgyörgyi (Zala m.) tisztán kántori állásra pályázat hirdetnek. Fizetése: 600 (hatszáz) kor. kézpénz és 860 (nyolcszáz hatvan) kor. természetben. Két szobából álló lakás, konyha, kamra, istállóval és kerttel. Megkivántatik eimeletileg és gyakorlatilag teljes jártaság a zenében, megfelelő hanganyag és kántori oklevél. Hí kántori oklevél nélkül választanak, tartozik ez a kántori oklevelet egy éven belül megszerezni. Választás *május hó 17.* (tizennhet)-én lesz. Az egyházközségi képviseltek fenntartják maguknak a jogot, hogy esetleg az összes pályázók mellőzésével, új pályázatot hirdetnek. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények *Desics Géza* plébánoshoz (Bánokszentgyörgy Zala m. posta helyben) küldendők a választás napja d. e. 10 óraig. 536 1—1

Váci egyházmegye.

Ceglédre keresek egy jóhangú segédkántort. Fizetése havonként 36 kor., reggeli, ebéd vacsora, butorozott szoba. Kevesebb fizetéssel gyakorta kezdők is pályázhatnak. Mosás és ágynemű nincs. *Krébecz Gyula* 537 1—2

Veszprémi egyházmegye.

Pályázat a kisszöllősi róm. kath. kántortanítói állásra. Javadalmazás: tanítói 4624 kor., kántori 2140 korona, szétválaszthatatlan 124555 kor. Fizetésjegesztítő államségely az 1913. évi XVI. t.-c. szerint 1000 korona-tól. Hitelszövetkezet-tejszövetkezetektől, biztosításból nyelkes 800 kor. Hitelszövetkezeti könyvelesben jártság előnyben Választás *máj. 11-én* d. e. 9 órakor. Személyes megje-nés megkivántatik. Kérvények *Horváth Tivadár* plébános (Felsőiskáz, Veszprem m.) címére küldendők. 525 2—2

Balatonmagyaród róm. kath. osztálytanítói állásra pályázat hirdetnek. Fizetése, törvény, kötelességei díj-level szerint. Nők is pályázhatnak. Pályázati határidő *május 16.* Kérvények: Plébániahivatal Kiskomárom Zala megye küldendők. 541 1—1

Festetics Tassiló herceg hitbizományi uradalmához és a nagyatádi (Somogy m.) plébániahoz tartozó **szent-lászlópusztai** róm. kath. elemi iskolánál helyettes tanítónői állásra *május 10-ig* pályázat hirdettek. A helyettes havi fizetése 80 kor. és butorozott szoba. A kinevezendő helyettes, aki állását május 15-ig elfoglalni tartozik, folyó évi szept. 1-ével veglegesítésre számíthat. Kérvények a nagyatádi plébániahoz küldendők. 540 1—1

A miklósi-i (Somogy vm.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetnek. Javadalma: kézpénz 160 kor. 9 1/2 kat. hold szántóföld értéke 360 kor., 4 kat. hold rét, értéke 255 kor., 6 ö. fa, értéke 164 kor. Párgabona: buza 26 p. mérő, rozs, 20 2/3 p. mérő, értéke 329 kor. Lélekpénz páronkint 12 fill. krb. 18 kor. Fa és földmunka értéke 270 kor. Stóla krb. 25 kor. Ebből tisztán tanítói fizetés 1291 kor., tisztán kántori fizetés 289 kor. Lakás mely áll 2 szoba, 1 konyha és a szükséges mel-

Berson

*Summisarok
a legjobb*

léképületekből. Összes adót kántortanító fizeti. Kötelessége az egyik tanteremben (kéttanerős az iskola) tanítani az összes kántoriakat elvégezni. Gondviselés egyesületnek tagja lenni Tannyelv magyar, templomi ének német. Kérvények benyújtása és próbaéneklés május 10-én. Kérvények Varga Sándor h. plébánoshoz küldendők Miklósiba. Posta Nágccs. Vasútállomás Toldi Andocs. 538 1-1

STAMPAY ének- és imakönyve

(XX. kiad., 256. old.) köve 30 fill., vászonban 50 fill. Tízre egy ingyen. Kotta egyszer ingyen, köve 30 fill. bőr v. bársony netto 3 K., borj bőr 4 K. KÖBÖLKUTON, Esztergom m. A Stampay Miklós-féle KÖSZÖNTŐKÖNYVECSKE nem nálam kapható, hanem ösémnél NÓGRÁDKISTERENYÉN. 12 db franko 2 K-ért 1352-10

Legjobb iskolai daloskönyv a

Kis muzsikus

Szerkeszté:
JOSVAY GÁBOR.

100 gyönyörű magyar dal, iskolai szöveggel, két szólamra hangjegyezve. Jóváhagyva az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács által.

I-II. füzet ára 80-80 fillér.
100 dal kotta nélkül 40 fillér.

Megrendelhetők a Szent-István-Társulatnál (BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-u. 28.)

A magyar kath. tanulóifjúság és a hívek egyeteménes egysége

ima- és énekkönyve a

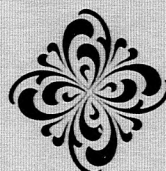
Szelki gyöngyök

Szerkeszté **JOSVAY GÁBOR.**

Tartalmazza 500 leghíresebb egyházi énekünket hangjegyezve s az összes szükséges imákat és ájtatosságokat. Az egri főegyházmegeyi hat. jóváhagyásával.

Ára erős és díszes vászonkötésben 2 korona.

FIGYELEM!

INGYEN

és bérmentve küldünk rendkívül érdekes és hasznos olvasmányt annak, aki lakóhelyéről nekünk 50 jó katolikus család pontos címét beküldi.

Szent-István-Társulat
pártolótag-osztálya
Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 30.

Iskolai ünnepélyek.

Szerkesztette:
GYÓRFFYJ.
igazg.-tanító.

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent ezen gyűjteményes munka részletes programot ad a népiskolákban köteles és szokásos mindennemű iskolai ünnepségre. A 330 lapra terjedő munka

Ára kötve 2 korona

Külön füzetekben is megjelentek az egyes ünnepélyekre egybegyűjtött alkalmi költemények és beszédek. Mint időszerűt ajánljuk a tisztelt tanító urak és iskolafenntartók szíves figyelmébe a következőket:

Tömeges rendeléseknél árkedvezményt nyújt a kiadó Szent-István-Társulat ♦♦♦

1. Az ezredik év emlékezete (május 2.) A koronázási évforduló (jun. 8.) IV. füzet; ára 24 fillér.
2. Madarak és fák napja (május 20.) VIII. füzet; ára 24 fillér.
3. Békenap (május 18.) IX. füzet; ára 28 fillér.
4. Az iskolaév záróünnepé. I. füzet; ára 20 fillér.

Megrendelhetők a Szent-István-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. szám.)